

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2017

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2017

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2017. — 109 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Константинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 12 від 26.10.2017 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

верх, терпцю немає, звести очі, як піску морського. Проте чіткої межі між цими групами немає. Важко визначити, до якого розряду віднести, скажімо, фразеологізм кирпу гнути (заснаватися) — до зрощень чи до едностей; тернистий шлях — до едностей чи до сполучень.

Висновки. Знання фразеологічних скарбів української мови, розуміння їх, правильне вживання є безсумнівним показником емоційного мовлення. Фразеологізми несуть не тільки предметну, а й естетичну інформацію. Тому необхідно виробляти навички вмілого вживання фразеологізмів у повсякденній мовній практиці. Робота з фразеологізмами дозволяє розширити фразеологічний запас учнів, довести важливість правил грічної поведінки людей у суспільстві, ознайомити з нормами етикету в спілкуванні, з особливостями українського національного етикету, сприяє реалізації комунікативної та діяльнісної змістових ліній навчання української мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буряк П.А. Робота над фразеологізмами // Початкова школа. – 2010. – № 4. – С.11-14.
2. Караман С. Методика розвитку зв'язного мовлення. Ознайомлення з мовними нормами // Українська література в загальноосвітній школі. – 2014. – №2. – С. 47–50.
3. Соловець Л. Фразеологізми як засіб формування культури спілкування школярів // Початкова школа. - 2008. - №6. - С. 19-22.
4. Соловець Л.О. Збагачення мовлення учнів фразеологізмами // Українська література в загальноосвітній школі. – 2007. – №4. – С.44-49.
5. Шкльода В., Лунько Н. Вживання фразеологізмів в усному і писемному мовленні школярів // Початкова школа. - 2016. - №2. - С. 13-14.

В статтє проанализированы теоретические основы совершенствования методики работы над обогащением речи учащихся украинской фразеологией.

Ключевые слова: фразеологические единицы, ученики 1-4 классов, уроки родного языка.

The article analyzes the theoretical bases for improving the methodology of working on the enrichment of students' speech in Ukrainian phraseology.

Key words: phraseological units, pupils of grades 1-4, native language lessons.

УДК 81'25 – 047.22 – 057.875

Н.Б. БОЙКО

ЕЛЕКТРОННЕ ЛИСТУВАННЯ ТА ЧАТ-УРОКИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ В УЧНІВ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглядаються актуальні проблеми комп'ютеризації навчального процесу в загальноосвітній школі. Зокрема висвітлюється сутність та різновиди Інтернет-технологій на уроках іноземної мови, дидактичні переваги чат-уроків, їх характерні особливості та окремі аспекти підготовки і проведення. На основі власного досвіду автор класифікує навчальні чати, описує їх специфіку та структуру використання електронного листування та надає приклади їх імплементації у процес сучасного уроку.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, чат-уроки, блоги, аудіо- і відеочати, інформаційні та академічні чати, презентації, електронне листування.

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Інформаційно-комунікаційні технології стають невід'ємною частиною життя суспільства XXI століття. Як і в багатьох професійних сферах, мультимедійні засоби активно використовуються в освіті для активізації процесу навчання, адже високий професіоналізм, педагогічна майстерність учителя досягаються не лише за допомогою систематичної, вдумливої, творчої підготовки до своїх уроків, але й за рахунок проведення аналізу та узагальнення досягнень колег, вивчення передового педагогічного досвіду, збагачення на цій основі своєї практики ефективними прийомами навчання. О.Конишева [3], Є.Полат [7], С.Роман [8] та ін. підкреслюють, що уміння спостерігати та аналізувати педагогічний процес, потреби своїх учнів, нові інформаційно-комунікаційні тенденції в методиці та освіті є професійно необхідними для кожного вчителя. Вони складають основу успішної реалізації дослідницької функції вчителя, а також є базою для фахового зростання, що є запорукою високого професіоналізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми і на яких спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується відмічена стаття. Розвиток і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту постійно досліджуються науковцями міжнародних організацій: ЮНЕСКО, ООН, Європейського Союзу, Ради Європи та ін. Цьому питанню присвячені праці як українських, так і зарубіжних науковців: В. Бикова, В. Вембера, М. Жалдака, Ю. Жука, І. Захарової, Л. Забродської, Л. Калініної, С. Лещук, В. Лунячека, Н. Морзе, С. Пейперта, А. Пилипчука, Е. Полат, С. Ракова, М. Резніка, А. Хуторського та багатьох інших.

Важливою ланкою процесу інформатизації шкільного навчання є опанування школярами іноземної

мови, з приводу чого в «Плані дій щодо поліпшення якості вивчення іноземних мов» зазначено, що модернізація структури і змісту шкільної мовної освіти підвищує вимоги до організації навчання іноземної мови, а відомі українські дослідниці з методики навчання англійської мови в початкових класах О. Коломінова і С. Роман вказують, що в контексті реалізації цих вимог «особливої ваги набуває застосування сучасних технологій навчання як засобів забезпечення якісного комунікативно-мовленнєвого, соціокультурного і мовного розвитку учнів на шляху досягнення цілей, поставлених чинними нормативними документами в галузі вивчення іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах» [2, с. 40].

Питання упровадження інформаційних технологій у процес навчання іноземної мови в дошкільній та початковій ланці вивчають українські й російські дослідники, як Ю. Бухарева, Н. Гальськова, О. Коломінова, З. Никитенко, С. Роман, Л. Цветкова, у середній та старшій школі - І. Бім, М. Вайсбурд, А. Ветохов, В. Гатальська, Л. Зеня, І. Зимня, Т. Сахарова, В. Копилова, С. Ніколаєва, Є. Полат, Т. Полипова, П. Сисоев та ін.). Проте у працях більшості науковців висвітлюються переважно загальні питання інформатизації процесу навчання іноземних мов, а конкретні різновиди його організації із застосуванням Інтернет-технологій лише окреслюються у загальному вигляді.

Через це учитель-практик стикається з проблемою невідповідності отриманих під час навчання фахових компетентностей та реальних потреб нинішніх школярів щодо опанування іноземної мови, а дійсний стан розв'язання цієї проблеми вимагає вивчення нових підходів до організації навчального процесу. Дослідниця С. Литвинова зазначає: «... навчання в загальноосвітніх навчальних закладах вимагає запровадження моделі, побудованої на принципі єдності дидактичних й інформаційно-комунікаційних технологій, що ведуть до створення On-line інтерактивного навчального середовища» [4].

Отже, проблема запровадження новітніх Інтернет-технологій у процес навчання англійської мови в сучасній школі є надзвичайно актуальною. Навчальні матеріали, що базуються на комп'ютерних програмах, посіли значне місце в ході сучасного уроку. Однак швидка трансформація і розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (Information and Communications Technology, ICT) диктують нові вимоги до їх використання в сучасній школі, оскільки вони стають важливою частиною реформування мовної освіти.

На підтвердження **актуальності** порушеної теми назвемо низку причин, які дозволяють стверджувати, що Інтернет-уроки та навчальні посібники, які базуються на веб-сайтах, стануть основою окремих уроків англійської мови у школах України уже в найближчі роки:

- школярі дорослішають разом із розвитком сучасних інформаційних технологій, які стають природною й інтегрованою частиною їхнього життя, для них використання Інтернет-ресурсів - це спосіб поєднати реальні життєві ситуації з навчальною діяльністю;
- будучи мовою міжнародного спілкування, англійська сама є частиною мультимедійних технологій;
- Інтернет-уроки пропонують нові можливості для використання автентичних завдань і навчальних матеріалів;
- Інтернет дозволяє зв'язати географічно віддалені групи учнів і залучити їх до спільної роботи;
- Інтернет-технології пропонують нові шляхи для мовленнєвої практики та оцінювання успіхів;
- сучасні технології стають більш мобільними, що дозволяє проводити уроки не тільки в межах комп'ютерних класів;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій надає учням практику в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності: говорінні, аудіюванні, читанні й письмі.

Формулювання **мети** статті (постановка завдання). У зв'язку з цим метою нашої статті є висвітлення питань використання інформаційно-комунікаційних технологій таких як: електронне листування та чат-уроків у процесі навчання англійської мови, що дозволяє вчителю поєднати класи або групи учнів, розташовані в різних місцях, реалізуючи їхню спільну проектну роботу. Спираючись на власний досвід, спробуємо показати також найефективніші способи використання електронної пошти та чатів як частини класної, домашньої чи самостійної роботи учнів загальноосвітньої школи з метою активізації їхніх мовленнєвих знань і вмій з англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Педагогічна наука розглядає процес навчання як свідому й цілеспрямовану діяльність учителя та учнів. У сучасній школі ця діяльність здебільшого проходить у межах уроку, який доповнюється самостійними заняттями вдома, позакласною роботою та факультативними заняттями з навчальної дисципліни. С. Роман вказує, що урок іноземної мови, як основна організаційна одиниця навчального процесу, є його частиною і водночас самостійною, цілісною ланкою: до нього висуваються ті ж загальнодидактичні й методичні вимоги, що й до всього навчального процесу; у ньому синтезуються закономірності навчання, органічно взаємодіють цілі, зміст і методи; він реалізує методичну концепцію, покладену в основу навчання тощо [8].

Новітні форми організації уроків іноземної мови лише почали вивчатися та висвітлюватися в методичній літературі, але важливість застосування Інтернет-технологій уже не викликає заперечень. Є. Полат зазначає, що комунікативний підхід, який лежить в основі навчання іноземної мови у школі, передбачає навчання спілкуватися й формування здатності до міжкультурної взаємодії, що є основою функціонування Інтернету. Поза спілкуванням Інтернет не має змісту - це міжнародне багатонаціональне, крос-культурне суспільство, чия життєдіяльність ґрунтується на електронному спілкуванні мільйонів людей в усьому світі, що говорять одночасно, тобто, це гігантський за розмірами і кількістю учасників полілог, що коли-небудь

відбувався. Залучаючи до нього учнів на уроці іноземної мови, учитель створює модель реального спілкування [8].

Отже, чат та електронна пошта можуть бути застосовані як освітні Інтернет-технології. Реалізуючи мету нашої статті, розглянемо докладніше можливості, яких надає вчителю іноземної мови застосування чат-уроків та електронного листування.

Чат – це інструмент для синхронного, що відбувається в реальному часі, спілкування через Інтернет. Ефект присутності відрізняє його від інших форм синхронного спілкування, як, наприклад, мобільні електронні текстові повідомлення [5].

На сторінках сайту «Відкритий клас. Мережеві освітні співтовариства» С.Абрашов подає таке визначення цієї новітньої форми організації навчального процесу: «Чат-урок - це така форма організації уроку, за якої діти різних класів, шкіл, а іноді навіть і країн, за попередньою домовленістю, проводять спільні уроки (найчастіше, це диспути, дискусії або ж, навпаки, обмін досвідом із якоїсь проблеми), де комп'ютер виступає в ролі засобу комунікації, бо дозволяє передавати за допомогою Інтернет не лише голос, а також і відео» [1]. Учитель-практик зазначає, що застосування цих технологій на уроках дозволяє істотно збільшити якість отримуваних знань, їх придатність на практиці і, в підсумку, загальну доступність.

Серед основних різновидів існуючих чатів за формою реалізації спілкування в них В. Надеждіна називає:

- текстові чати (text-chat), які пропонують своїм користувачам спілкування за допомогою друкування текстів;

- аудіо, або голосові чати (audio or voice chat), які пов'язують своїх користувачів через аудіо-відео програмні системи за наявності мікрофона й навушників [5].

Класифікуючи чати, які можна застосовувати з освітньої метою, вважаємо за доцільне виділити серед них чотири основних види, диференціюючи на основі поставлених комунікативних цілей і шляхів їх реалізації:

1. Чати, які не мають певної теми чи порядку (free topic chats), можуть бути використані учнями для індивідуальної роботи або спілкування в парах чи невеликих групах (3 - 4 особи) з метою підвищення рівня володіння комунікативними навичками.

2. Чати, орієнтовані на спільне виконання поставленого завдання (collaborative, task-oriented chats), можуть служити для підготовки PowerPoint презентацій або підведення підсумків соціальних досліджень для подальшої презентації результатів у навчальному колективі. У процесі підготовки учні спільно продумують і продукують фрагменти майбутньої проектної роботи за допомогою постійного обміну фактами і документами в чаті.

3. Інформаційні, або академічні чати (informative or academic chats) ставлять перед собою завдання поширення інформації. На цих чатах учні, студенти чи викладачі можуть подавати презентаційні файли з цікавих тем і ставити проблемні запитання, стимулюючи їх на обговорення. Цей підхід дає позитивні результати за дистанційного чи змішаного типу навчання, що включає як аудиторні, так і онлайн-заняття.

4. Практичні чати (practice chats) вирішують завдання тренування певної мовленнєвої форми чи навички вимови, специфічного вміння або стратегії. Прикладами таких чатів можуть слугувати голосові програми з іноземної мови, які удосконалюють певні стратегії комунікації, тренують граматичні форми (Past tenses or Future tenses for predictions), коригують вимову через голосову функцію тощо.

За результатами практичної роботи ми зробили висновок, що, як і будь-який урок, чат-урок повинен мати певні цілі й бути чітко структурованим. Витриманий відповідно до норм, про які ми скажемо надалі, він надасть учням низку певних переваг, а саме:

- контакт із носіями іншої культури і, як наслідок, підвищення мотивації вивчення іноземної мови;
- «реальне» спілкування з реальною метою;
- використання нового мультимедійного обладнання у класній кімнаті;
- можливість практикувати письмове та усне мовлення.

Питання об'єднання учнів у групи під час проведення чат-уроків між двома класами, що знаходяться в різних географічних точках, також заслуговує на особливу увагу. Якщо учні в обох класах мають доступ до персонального комп'ютера, вони можуть бути розподілені в пари, учень із класу А з учнем із класу В. За нестачі персональних комп'ютерів школярів можна об'єднати в невеликі за кількістю робочі групи, закріплені за одним комп'ютером. При цьому характер уроку, зокрема чітка послідовність обробки інформації, що надходить, повинна бути обговорена учителем до початку роботи.

У разі наявності у класній кімнаті лише одного комп'ютера учитель може використовувати голосовий чат і мікрофон для організації спільної роботи. При цьому він залишає за собою чи за іншим більш досвідченим учнем домінуючу роль, оголошуючи тему уроку, встановлюючи черговість виступів усіх учасників комунікації, сигналізуючи про початок наступних стадій уроку тощо. Однак, яким би не був розподіл учнів, важливо підкреслити, що сам факт зв'язку двох навчальних груп чи колективів не є достатнім для ефективної роботи, адже лише чітко структурований урок уможливує бачення поставленої мети та шляхи її досягнення, забезпечує мовленнєвий комфорт, особливо важливий під час спілкування іноземною мовою між малознайомими людьми.

Таким чином, у структурі чат-уроку виділяємо три основні стадії: вступну частину (an introductory phase), основну частину (the main content) і заключну частину (a closing stage).

Вступна частина може включати детальний інструктаж щодо правил проведення чат-уроку та обмін індивідуальною інформацією між майбутніми учасниками комунікації. Прості запитання (What is your hobby? What music do you like? Who is your favorite actor?) і більш складні зразки (What was the best thing you did last weekend? Where are you going to travel next summer?) допомагають уточнити сценарій майбутнього уроку й установити довірчу атмосферу.

Основна частина може складатися з одного головного завдання чи серії коротких завдань, які учні виконують під час онлайн-роботи. Ці завдання формулюються й оформляються на спеціальних бланках, заготовлених учителем або самими учнями в ході вступної частини.

Переходячи до питань застосування електронного листування у процесі навчання іноземної мови, зазначимо що існує багато засобів використання учнями електронної пошти від простих адміністративних завдань, таких як отримання різноманітних завдань через електронну пошту до виконання складних електронних проєктів які включають групи учнів з різних країн і можуть тривати від тижня до академічного року. Подібні проєкти можуть бути розділені на дві великі групи: проєкти, які виконуються на уроці та проєкти для позакласної роботи.

Наведемо приклади позаурочної форми використання електронного листування для розвитку навичок письмового мовлення учнями середньої та старшої школи:

- Учні можуть отримувати різноманітні додаткові завдання, згруповані за рівнем складності або за темами, інформувати один одного щодо виконання класної або домашньої роботи, консультуватися з учителем щодо опрацювання пропущеного матеріалу та отримувати перевірені завдання. Ця робота може виконуватися на регулярній основі або фрагментарно в залежності від потреб школярів. Блог, який веде вчитель англійської мови, може також слугувати засобом координації навчальної діяльності та успішності учня.

- Вчитель може відправляти учням регулярні інформаційні листи англійською мовою про шкільні новини та події, які відбуваються в класі. Ця робота особливо важлива під час довгих канікул бо забезпечує безперервність навчального процесу та рівень складності навчання, викликані відсутністю можливості постійного повторення навчального матеріалу. Інформація, яка подається в процесі цього електронного листування може бути організована у вигляді «щоденника» або «журналу», включати розділи за інтересами, передбачати функцію зворотнього зв'язку, дорожню карту для спільного обговорення цікавого питання.

- Вчитель може організувати додаткову ресурсну пошту з метою отримувати питання учнів стосовно граматичних або лексичних тем, які потребують додаткового опрацювання. Обробка цих специфічних мовленнєвих потреб учнів може скорегувати та уточнити тему наступного уроку або циклу уроків.

- Електронне листування може також бути використане як засіб спільної праці у процесі написання історії, циклу історії або навіть маленької книжки. Вчитель може розпочати написання історії а потім пересилати її учням у встановленому порядку для продовження. В ході цієї роботи важливо включити всіх учнів класу в написання, обговорення і фінальну презентацію історії.

Грунтуючись на власному досвіді використання чат-уроків та електронного листування, зауважимо, що, поетапно готуючись до проведення уроків даного типу, учителям слід звернути увагу на деякі організаційно-методичні питання, які можуть викликати труднощі на різних стадіях підготовки і проведення онлайн-комунікації:

- проведення апробації програмного забезпечення до «реального» чату;
- ознайомлення та практика роботи з базовими правилами мовного онлайн-етикету. (Netiquette);
- розвиток комунікативних умінь і навичок учнів з іноземної мови;
- постановка чіткого завдання чи серії завдань уроку;
- організація ідеальних робочих груп;
- запис чату для його подальшого оцінювання та аналізу.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень в даному напрямку. Чат-уроки та уроки з застосування можливостей електронного листування є новою і поки що рідко вживаною формою мовленнєвої практики з іноземної мови в середніх загальноосвітніх школах. Проте, як свідчить наш досвід роботи, упровадження чат-уроків та уроків, які базуються на основі електронного листування у процес навчання англійської мови у школі значно підвищує мотивацію учнів різних вікових груп до вивчення предмета, допомагає впровадити реальні автентичні ситуації в хід уроку, забезпечити цікавим навчальним матеріалом і, як наслідок, активізувати і значно підвищити рівень знань та мовленнєвих компетентностей учнів загальноосвітньої школи з англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрашов С.Ю. Применение компьютерных технологий в образовании. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.openclass.ru/wiki-pages/27790>
2. Коломинова О., Роман С. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі // Іноземні мови. - 2010. - № 2. - С. 40 - 47.
3. Коньшева А.В. Современные методы обучения английскому языку. - 3-е изд. - Мн.: ТетраСистемс, 2005. - 250с.
4. Литвинова С.Г. Віртуальний клас як комп'ютерно-орієнтовне навчальне середовище вчителя загальноосвітнього навчального закладу// Інформаційні технології і засоби навчання. - 2011. - №2 (22). - Режим

доступу до журналу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>

5. Надеждина В. Искусство общения в чатах. - М.: Харвест, 2007. - 64 с.
6. План дій щодо поліпшення якості вивчення іноземних мов у дошкільних навчальних закладах та у початковій школі загальноосвітніх навчальних закладів на 2009 - 2012 роки// Іноземні мови в навчальних закладах. - 2009. - №2. - С.10 - 12.
7. Полат Є.С. Інтернет на уроках іноземної мови // Іноземні мови в школі. - № 5. - 2001. - С. 44 - 50.
8. Роман С.В. Методика навчання англійської мови в початковій школі: навч. посібн. - К.: Ленвіт, 2009. - 267 с.

В статье рассматриваются актуальные проблемы компьютеризации учебного процесса в общеобразовательной школе. Освещается суть и разновидности Интернет-технологий на уроках иностранного языка, дидактические преимущества чат-уроков, их характерные особенности и отдельные аспекты подготовки и проведения. На основе собственного опыта автор классифицирует обучающие чаты, описывает их специфику и структуру использования электронной переписки, приводит примеры их имплементации в процесс современного урока.

Ключевые слова: інформаційно-комунікаційні технології, чат-уроки, блоги, аудіо- і відеочати, інформаційні та академічні чати, презентації, електронна переписка.

The article reveals typical problems of educational process computerizing in the comprehensive school. Mainly, the meaning and variety of the Internet technologies at the lessons of foreign languages, didactic advantages of chat — lessons, their peculiarities and particular aspects of preparation and giving are described. On the base of personal experience the author classifies educational chats, describes their specific and structure, gives didactic material for the chat lessons in English.

Key words: information — communicative technologies, chat lessons, blogs, audio and video chats, informative and academic chats, presentations.

УДК.373.3.016:811.111(07)

А.С. ДУБРОВА, Н.С. ГІС, М.С. ЛЕВЦЬКА

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Нетрадиційні уроки надають широкі можливості для інтенсифікації процесу навчання іноземної мови в початковій школі. Процес інтенсифікації включає збільшення комунікативної спрямованості навчання, посилення мотивації навчання та соціокультурної спрямованості навчання іноземної мови, активізацію розумової та мовленнєвої діяльності учнів шляхом використання проблемних завдань, загадок, кросвордів тощо, взаємопов'язане використання різноманітних навчальних засобів (традиційних та сучасних технічних), організацію діяльності учнів в різних режимах, використання прийомів інтенсивної методики (пісня-сигнал, ігри, реабілітаційна музика) та засобів психолого-педагогічної розрядки. В ході нестандартних уроків учні долучаються до культури України, що вивчається, а також розширюють знання про культурну спадщину України, що дозволяє учням брати активну участь у діалозі культур. Нетрадиційні форми проведення уроків дають можливість не тільки підняти інтерес учнів до предмету, що вивчається, але й розвинути їх творчі здібності, навчати роботи з різними джерелами знань.

Ключові слова: нестандартний урок, нетрадиційний урок, інтегрований урок, комунікативна компетентність, практичне оволодіння мовою.

Постановка проблеми. Сьогодні все більша увага приділяється людині як особистості - її свідомості, духовності, культурі, моральності, а також високо розвиненому інтелекту і інтелектуальному потенціалу. Відповідно, не викликає сумніву надзвичайна важливість, гостра необхідність такої підготовки підростаючого покоління, при якій середню школу закінчували б освічені інтелектуальні особистості, що володіють знаннями основ наук, загальною культурою, вміннями самостійно та гнучко мислити, ініціативно, творчо вирішувати життєві і професійні питання.

У школах має відбуватися постійний пошук, мета якого - знайти нові форми і прийоми, що дозволяють злити в єдиний процес роботу з освіти, розвитку і виховання учнів на всіх етапах навчання. Колективу вчителів шкіл необхідно реалізувати концепцію, яка передбачає необхідність забезпечення учнів міцними знаннями матеріалу програми з одночасним здійсненням різноаспектного розвитку і формування особистості кожного учня - з урахуванням його індивідуальних здібностей і можливостей.

Метою навчання іноземної мови (ІМ) в сучасній загальноосвітній школі є формування комунікативної компетентності, яка включає мовну, мовленнєву, стратегічну і соціокультурну компетенції. Тобто, комунікативна компетентність - це здатність учня розуміти та відтворювати ІМ не тільки на рівні фонологічних, лексико-граматичних і країнознавчих знань та мовленнєвих умінь, а й відповідно до різноманітних цілей та специфіки ситуації спілкування.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Актуальністю та необхідністю використання нестандартних уроків займався ряд видатних вчених та методистів, серед них: І.Підласий, О.Антипова, В.Паламарчук, Л.Лухтай, Е.Печерська, О.Митник, Т.Байбара, Н.Вакарчук, Л. Варзацька, Т. Гусак, О.Кузьменко та інші.

ЗМІСТ

<i>КІРІЛКОВА Н.В., ДЯЧОК К.І.</i>	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІТОНІМІВ У ГОВІРЦІ СЕЛА СМОРОДСЬК ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3
<i>МАНДРИК Н. В., НОВАЧОК М.В.</i>	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЙКОНІМІКОНУ БЕРЕЗНІВЩИНИ	4
<i>ШКАРБАН Т. М., ДЕМЧУК Ю.В.</i>	КОЛЬОРОНАЗВИ ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ДІЙНОСТІ У ТВОРАХ ВОЛОДИМИРА ЛИСА	6
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М.</i>	МОДЕЛЮВАННЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ ЗРАДА У ЗІСТАВНО-ТИПОЛОГІЧНОМУ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)	8
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., ШЕРЕМЕТ М. В.</i>	НОВОТВОРИ НА ПОЗНАЧЕННЯ НОМІНАЦІЙ НАЗВ ЯВИЩ ПРИРОДИ У ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: СЕМАНТИКА, ФУНКЦІЇ, ПРАГМАТИКА	12
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ДІДУШОК В.О.</i>	ФУНКЦІОНУВАННЯ АВСТРАЛІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	15
<i>ДЕНИСЮК Л.В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ	17
<i>ДУБРОВА А.С.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ	20
<i>КОВАЛЮК В.В., ШЕВЧУК Ю.О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	21
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ФРН ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	25
<i>ПАВЕЛКІВ К.М.</i>	ПРЯМИЙ МЕТОД ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ УСПІШНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВНЗ	27
<i>ТРОФІМЧУК В.М., КОЗИК О.Я.</i>	ВАЖЛИВІСТЬ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МІЖНАРОДНИКІВ	30
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ – ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ	33
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ПОЦКО Е.Є.</i>	РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	39
<i>ТРОФІМЧУК В.М., МАРИНІНА І.В.</i>	ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	42
<i>ВАСИЛЬКЕВИЧ С.С.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	46
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л.М., МИСЬ К. Ю.</i>	РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	49
<i>МОРОЗ Л. В., ДОРОШЕНКО С. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ, ЯК ЗАСОБУ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	51
<i>РОМАНЮК С. К., КОРИНЕЦЬ О. О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ РИМОВАНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	53
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., МАЗУРИК В. В.</i>	ІГРОВА ТЕХНОЛОГІЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	56
<i>ЛУК'ЯНИК Л.В., ЮРКОВСЬКА І.В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-	

	ОРФОЕПІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	60
<i>РОМАНЮК С. К., ВЛАСЮК М. В.</i>	ІГРОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЦІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	62
<i>ДЕНИСЮК Л. В., БАХОВСЬКА М. В.</i>	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	65
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МУЗИЧУК О. В.</i>	ДИДАКТИЧНА ГРА НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	67
<i>КРАЛЯ І. В., МАР'ЮСИК І. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	70
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПЕТРИК М. А.</i>	ПЕРЕВІРКА ЯКОСТІ ЗНАНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ РІЗНИХ МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	74
<i>РОМАНЮК С. К., ЦІСАРУК О. Е.</i>	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	77
<i>МОРОЗ Л. В., КИРИЛЮК Н. О.</i>	ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	79
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., СТАДНІК Л. В.</i>	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	82
<i>БОЙКО Н. Г.</i>	ЕЛЕКТРОННЕ ЛИСТУВАННЯ ТА ЧАТ-УРОКИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ В УЧНІВ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	85
<i>ДУБРОВА А. С., ГІС Н. С., ЛЕВИЦЬКА М. Є.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	89
<i>ГАМЗА А. В., ЗАДЕРЕЙЧУК Ю. О.</i>	ФОРМУВАННЯ УВИРАЗНЕНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА	93
<i>ПАВЕЛКІВ К. М., ШУЛЬГУН М. В.</i>	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ	96
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ВАВУЛІЧ В. А.</i>	БАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ВЧИТЕЛЯМИ- ПРАКТИКАМИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	98
<i>РОМАНЮК С. К., ДЕМ'ЯНЮК І. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	104
<i>ДУБРОВА А. С., КУШНЕРЧУК І. О.</i>	СУТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	107
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МАРКОВЕЦЬ О. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	109
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., АВРАМИШИН К. В.</i>	МЕТОДИКА ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	
	ЕТНОКУЛЬТУРОЗНАВЧОЮ ЛЕКСИКОЮ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	111
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПАСЄКА І. О.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	114
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., ФЕДОРЕНКО В. В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ ДИКЦІЇ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	117
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ГОДИНА А. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	119
<i>РОМАНЮК С. К., СТРИЛЕЦЬКА К. А.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	127
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., МИСЬ К. Ю.</i>	ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЧАСТИН МОВИ	130
<i>МОРОЗ Л. В., МОРОЗ Н. М.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОВНОЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ	

<i>СІРАНЧУК Н.М., СКОПА Н.М</i>	СВІДОМОСТІ НАЦІЇ ЗНАННЯ ПРО РОСЛИНИ ЯК КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ КУРСУ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»	132 135
<i>ІВАШКЕВИЧ Е.Е.</i>	PERSONAL RELIABILITY OF THE NARRATOR: TRADITIONAL AND NONTRADITIONAL NARRATIVE DISCOURSE	137
<i>МИХАЛЬЧУК Н.О., АНТЮХОВА Н.І.</i>	THE IDEA OF UNDERSTANDING IN THE PSYCHOLOGICAL PARADIGM OF PROVERBS AND SAYINGS	141
<i>Відомості про авторів</i>		146
<i>Зміст</i>		148

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.10.2017 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39 Замовлення № Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 109с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2